

Doporučená optimální opatření pro ochranu hospodářských zvířat před vlky

Aktualizace: 26. 1. 2021

Zdůvodnění: Návrh opatření v žádostech do 110. výzvy musí být v souladu se schváleným Standardem na ochranu hospodářských zvířat před útoky velkých šelem SPPK E 02 006 (dále jen Standard), který je nově promítnut do této verze dokumentu. Standard ke stažení <http://standards.nature.cz>. V případě použití odlišného řešení je nutno toto zdůvodnit.

Obsah

1. Ohradníky	2
1.1 Přenosné ohradníky.....	2
1.1.1 Vodivá síť (odpovídá kap. 3.2.3 Vodivá síť podle Standardu)	2
1.1.2 Vodivá síť s výztuží (odpovídá odst. 3.2.3.2 Standardu)	3
1.1.3 Dráty/pásky/lanka (odpovídá kap. 3.2.2 Víceřadé přenosné oplocení elektrického ohradníku Standardu).....	3
1.2 Pevné ohradníky	3
1.2.1 Pletivo (pevný ohradník bez el. napětí) (odpovídá kap. 3.3.1 Pevné oplocení z pletiva Standardu)	3
1.2.2 Dráty/pásky/lanka (pevný elektrický ohradník) (odpovídá kap. 3.3.2 Víceřadé pevné oplocení s elektrickým ohradníkem Standardu)	3
1.3 Optické bariéry	4
1.3.1 Páska/ lanko nad ohradníkem (odpovídá kap. 3.4.1 Páska/ lanko nad ohradníkem Standardu)	4
1.3.2 Zradidla (odpovídá kap. 3.4.2 Zradidla Standardu)	4
1.4 Zdroje elektrického napětí (odpovídá kap. 3.2.1 Zdroj impulsů elektrického ohradníku a uzemnění Standardu)	4
1.5 Ochrana proti podhrabání	4
1.5.1 Elektrický vodič (odpovídá kap. 3.5.1 Elektrický vodič Standardu)	4
1.5.2 Položené pletivo (odpovídá kap. 3.5.2 Položené pletivo Standardu)	5
1.5.3 Doplnková opatření proti podhrabání	5
1.6 Brány.....	5
1.6.1 Pevné (odpovídá kap. 3.8.1 Pevné brány Standardu).....	5
1.6.2 Pružinové (odpovídá kap. 3.8.2 Vodivé brány)	5
2. Košáry	5
2.1 Pevný košár (odpovídá kap. 4.1 Pevný košár Standardu)	5
2.2 Mobilní košár (odpovídá kap. 4.2 Mobilní košár Standardu).....	6

3.	Výstražné cedule.....	6
3.1	Výstražná cedule pro elektrické napětí (odpovídá kap. 5.1 Výstražná tabulka elektrického ohradníku Standardu).....	6
3.2	Výstražná cedule pro pastevecké psy (odpovídá kap. 5.2 Informační cedule při využití pasteveckých psů Standardu).....	6
3.3	Informační cedule pro průchod pastvinou	6
4.	Pastevecký a ovčácký/honácký pes	7
4.1	Důležité vlastnosti pasteveckého psa	7
4.1.1	Používaná plemena pasteveckých psů	7
4.1.2	Způsob výchovy pasteveckých psů	7
4.1.3	Použití dospělého pasteveckého psa	8
4.1.4	Interakce pasteveckého psa s člověkem	8
4.1.5	Nevhodné chování pasteveckého psa a jeho náprava.....	8
4.1.6	Počet pasteveckých psů na stádo (odpovídá kap. 6.2 Počet pasteveckých psů na stádo Standardu).....	9
4.2	Důležité vlastnosti ovčáckého/honáckého psa.....	9
4.2.1	Používaná plemena ovčáckých/honáckých psů.....	9

1. Ohradníky

1.1 Přenosné ohradníky

Základ ohradníku tvoří přenosné plastové sloupky s úchyty pro vodiče, sklolaminátové nebo kovové tyčky, na kterých jsou připevněny izolátory. Na měkkých půdách je vhodné používat sloupky se dvěma hroty, na tvrdých a kamenitých půdách je vhodné používat sloupky s jedním hrotem. Vzdálenost sloupků je variabilní dle podmínek v dané lokalitě.

Ohradník dále tvoří podle typu:

1.1.1 Vodivá síť (odpovídá kap. 3.2.3 Vodivá síť podle Standardu)

Síť z lanek protkaných vodiči je v doporučené výšce minimálně 120 cm. Nejnižší položený vodič je umístěn 15–20 cm nad zemí. Zbývající lana s vodorovnými vodiči jsou od sebe vzdálena 15–20 cm. Lano, které leží na zemi, je bez vodiče. Minimální napětí ve vodičích je 3,5 kV. Pod ohradníkem se nesmí nacházet žádné díry ani terénní deprese, které by umožňovaly jeho podlezení nebo podhrabání. Ohradník je třeba denně kontrolovat, zda není někde poškozený a zda je dostatečně napnutý. Vegetaci kolem a pod ohradníkem je nutno podsekávat v pravidelných intervalech, aby nedocházelo ke kontaktu vegetace s vodičem a ztrátě napětí, resp. ztrátě účinnosti ohradníku.

1.1.2 Vodivá síť s výztuží (odpovídá odst. 3.2.3.2 Standardu)

Síť z lanek protkaných vodiči vyztužená svislými plastovými pruty vzdálenými od sebe minimálně 20 cm je v doporučené výšce minimálně 120 cm. Spodní lano, které leží na zemi, je bez vodiče. Nejnižší položený vodič je veden 15–20 cm nad zemí. Zbývá lana s vodorovnými vodiči jsou od sebe vzdálena 15–20 cm. Minimální napětí ve vodičích je 3,5 kV. Pod ohradníkem se nesmí nacházet žádné díry ani terénní deprese, které by umožňovaly jeho podlezení nebo podhrabání. Ohradník je třeba denně kontrolovat, zda není někde poškozený a zda je dostatečně napnutý. Vegetaci kolem a pod ohradníkem je nutno podsekávat v pravidelných intervalech, aby nedocházelo ke kontaktu vegetace s vodičem a ztrátě napětí, resp. ztrátě účinnosti ohradníku.

1.1.3 Dráty/pásky/lanka (odpovídá kap. 3.2.2 Víceřadé přenosné oplocení elektrického ohradníku Standardu)

Izolátory na kůlech drží pět samostatně vedených vodičů ve formě pásků, lanek nebo kovových drátů. Nejnižší umístěný vodič je veden ve výšce 15–20 cm nad zemí. Spodní tři vodiče jsou od sebe vzdáleny 15–20 cm. Horní dva jsou vzdáleny 20–30 cm. Celková výška plotu je minimálně 120 cm. Minimální napětí ve vodičích je 3,5 kV. Ohradník je třeba denně kontrolovat, zda není někde poškozený, dráty/pásky/lanka by měly být dostatečně napnuty. Vegetaci kolem a pod ohradníkem je nutno podsekávat v pravidelných intervalech, aby nedocházelo ke kontaktu vegetace s vodičem a ztrátě napětí, resp. ztrátě účinnosti ohradníku.

1.2 Pevné ohradníky

Základ ohradníku tvoří dřevěné, plastové, betonové, nebo kovové kůly pevně spojené se zemí. Vzdálenost kůlů je variabilní dle konkrétních podmínek na dané lokalitě.

Ohradník dále tvoří podle typu:

1.2.1 Pletivo (pevný ohradník bez el. napětí) (odpovídá kap. 3.3.1 Pevné oplocení z pletiva Standardu)

Na kůly je připevněno uzlové pletivo. Celková výška ohradníku je minimálně 120 cm. Spodní část pletiva je přichycená upevňovacími kolíky k zemi. Pod ohradníkem se nesmí nacházet žádné díry ani terénní deprese, které by umožňovaly jeho podlezení nebo podhrabání, a vždy by měl být zabezpečen ochranou proti podhrabání ideálně ve formě elektrického vodiče (viz 1.5. Ochrana proti podhrabání), případně také optickou bariérou (viz 1.3. Optické bariéry). Ohradník je třeba pravidelně kontrolovat, zda není někde poškozený.

1.2.2 Dráty/pásky/lanka (pevný elektrický ohradník) (odpovídá kap. 3.3.2 Víceřadé pevné oplocení s elektrickým ohradníkem Standardu)

Na kůlech jsou připevněny izolátory minimálně v pěti řadách. Izolátory drží vodiče ve formě pásků, lanek nebo kovových drátů. Nejnižší položený vodič je umístěný ve výšce 15–20 cm nad zemí. Spodní tři izolátory jsou od sebe vzdáleny 15–20 cm. Horní dva jsou od sebe vzdáleny 20–30 cm. Celková výška plotu je minimálně 120 cm. Minimální napětí ve vodičích je 3,5 kV. Pod ohradníkem se nesmí nacházet žádné díry ani terénní deprese, které by umožňovaly jeho podlezení nebo podhrabání. Ohradník je třeba denně kontrolovat, zda není někde poškozený. Vegetaci kolem a pod ohradníkem je nutno podsekávat v pravidelných intervalech, aby nedocházelo ke kontaktu vegetace s vodičem a ztrátě napětí, resp. ztrátě účinnosti ohradníku.

Vhodným typem pevného oplocení (Obr. 7 Standardu) může být i kombinace nižšího pletiva (např. 90 cm) doplněná nahore o několik řad vodivých drátů při zachování požadované výšky oplocení (kapitola 3.1 Standardu) a dodržení zásad uvedených v kapitolách 3.2 a kap. 3.3 Standardu.

1.3 Optické bariéry

Optické bariéry slouží především pro odrazení vlka od přeskočení či přešplhání oplocení. Lze je použít pouze jako doplněk k oplocení, nikoli samostatně.

1.3.1 Páska/ lanko nad ohradníkem (odpovídá kap. 3.4.1 Páska/ lanko nad ohradníkem Standardu)

Páska/ viditelné lanko je nataženo 10–20 cm nad ohradníkem a opticky zvyšuje jeho výšku. Zpravidla se připevňuje (navázáním, na háček apod.) ke sloupkům každých 3 – 6 m. Není potřeba, aby v ní bylo elektrické napětí.

1.3.2 Zradidla (odpovídá kap. 3.4.2 Zradidla Standardu)

Zradidla (fladry) jsou látkové nebo plastové pásy modré nebo červené barvy umístěné tak, aby visely ve vzdálenosti cca 30 – 50 cm vedle sebe na laně nebo drátu nataženém ve výšce 120 cm. Volné konce pásek by se měly pohybovat ve výšce 20–30 cm nad zemí. Tento typ bariéry lze považovat pouze za dočasný. Vlk si na fladry zvykne, proto je třeba měnit typ či barvu fladrů po cca 4 týdnech. Lanko s kratšími fladry lze přidat nad pevné oplocení nebo nad elektrický ohradník (Obr. 8 Standardu).

1.4 Zdroje elektrického napětí (odpovídá kap. 3.2.1 Zdroj impulsů elektrického ohradníku a uzemnění Standardu)

Zdroj elektrického ohradníku je napojený do elektrické sítě, akumulátoru nebo je využit solární panel s akumulátorem. Zdroj impulsů je elektrické zařízení, které vysílá do oplocení krátké impulsy vysokého napětí. Doporučené napětí v oplocení u všech typů zdrojů je 5 – 7 kV (minimálně 3,5 kV) s vybíjecí energií minimálně 5 J.

Pro výběr zdroje elektrického ohradníku jsou základními kritérii umístění, délka ohradníku, druh a kategorie zvířat, pro která bude určen. Čím delší ohradník je, tím silnější musí být zdroj elektrického napětí. V úvahu je třeba brát také okolní vegetaci, která by mohla napětí v ohradníku snižovat. Do ohradníku by neměla zasahovat žádná vegetace – tráva, větve, kořeny apod.

Zařízení je třeba každý den kontrolovat, protože na funkčnosti zdroje přímo závisí účinnost elektrického ohradníku.

Dobře provedené uzemnění je nezbytnou podmínkou pro správnou funkci elektrického ohradníku (Obr. 1 Standardu). Čím silnější ohradník a sušší půda, tím vyšší je požadavek na kvalitní uzemnění. Ztráta napětí na uzemnění se musí pohybovat v rozmezí max. 0,2–0,5 kV. Základní systém uzemnění silného zdroje impulsů elektrického ohradníku by měly tvořit alespoň 3 ks zemnicích tyčí. Podle potřeby s ohledem na skladbu a vlhkost půdy v lokalitě je možné základní systém rozšiřovat přidáním dalších zemnicích tyčí dokud není dosaženo požadované kvality uzemnění (Obr. 2 Standardu). Délka zemnicích tyče, nejlépe pozinkované, musí být alespoň 1 m.

1.5 Ochrana proti podhrabání

1.5.1 Elektrický vodič (odpovídá kap. 3.5.1 Elektrický vodič Standardu)

Jde o vodič předsunutý před ohradník (směrem ven) ve vzdálenosti 10–20 cm od stávajícího ohradníku. Vodič je veden ve výšce maximálně 15–20 cm nad zemí. Minimální napětí ve vodiči je 3,5 kV. Izolatory, na kterých je natažen, jsou umístěny na kůlech oplocení (Obr. 9 Standardu). Opatření je vhodné denně kontrolovat, zda není někde poškozené. Vegetaci kolem a pod ohradníkem je nutno podsekávat

v pravidelných intervalech, aby nedocházelo ke kontaktu vegetace s vodičem a ztrátě napětí, resp. ztrátě účinnosti ohradníku.

1.5.2 Položené pletivo (odpovídá kap. 3.5.2 Položené pletivo Standardu)

Z vnější strany oplocení se po celé jeho délce položí na zem minimálně 40 cm (ideálně 60 cm) široké pásmo kovového pletiva. Oplocení s ochranou proti podhrabání by mělo tvořit tvar písmena L. Pletivo se naváže k oplocení a k zemi se připevní háčky nebo kotvami (ideálně 50 cm do země), aby nedocházelo k jeho nadzvedání. Opatření je vhodné pravidelně kontrolovat.

1.5.3 Doplnková opatření proti podhrabání

Pro zpevnění země jako ochranu proti podhrabání nebo vyrovnání terénních depresí a nerovností u košárů a bran, je možné použít např. kamenný zához, betonový základ nebo kulatinu položenou po obvodu košáru.

U trvalých instalací (pevné oplocení či košáry), kde je použito uzlové pletivo nebo pevné sítě, je možné jako prevenci podhrabání uložit spodní část pletiva/sítě do země do hloubky min. 40 cm. I toto opatření by mělo být pro zvýšení účinnosti doplněno předem nastaveným elektrickým vodičem (kap. 1.5.1)

1.6 Brány

1.6.1 Pevné (odpovídá kap. 3.8.1 Pevné brány Standardu)

Brána je vyrobená ze dřeva nebo kovu (Obr. 12 Standardu). Její minimální výška je stejná jako výška oplocení (min. 120 cm). Brána musí mít uzavírací mechanismus, aby ji nemohlo žádné zvíře jednoduchým tlakem otevřít. Samotná konstrukce brány a její instalace by měly bránit podlezení, případně může být brána dále doplněna vodiči elektrického ohradníku, ochranou proti podhrabání (viz kap. 1.5) nebo optickou bariérou (viz kap. 1.3).

1.6.2 Pružinové (odpovídá kap. 3.8.2 Vodivé brány)

Brána je vyrobená z více řad pružinových vodičů, které jsou pod napětím stejně jako zbytek plotu. Její minimální výška je stejná jako výška oplocení (min. 120 cm). Nejnižší umístěný vodič je veden ve výšce 15–20 cm nad zemí. Spodní tři vodiče jsou od sebe vzdáleny 15–20 cm, horní dva vodiče jsou od sebe vzdáleny 20–30 cm. Minimální napětí ve vodičích je 3,5 kV. Pod bránou se nesmí nacházet žádné díry ani terénní deprese, které by umožňovaly její podlezení nebo podhrabání.

2. Košáry

Hospodářská zvířata jsou na noc zaháněna do košáru. Košár je vyhrazený zabezpečený prostor různé podoby, do kterého jsou zvířata zaháněna zpravidla na noc. Velikost košáru musí odpovídat velikosti stáda, na jednu ovci je vhodné vyčlenit plochu 0,8–1,2 m².

Pro zajištění co nejvyšší ochrany pasených zvířat se doporučuje konstruovat zabezpečení tak, aby se velká šelma vůbec ke košáru nemohla fyzicky přiblížit. Ideálním způsobem je umístění elektrické vodivé sítě před vlastním košárem v takové vzdálenosti, aby se v meziprostoru mohli pohybovat pastevečtí psi.

2.1 Pevný košár (odpovídá kap. 4.1 Pevný košár Standardu)

Na dřevěné nebo kovové kůly je připevněno uzlové pletivo, pevná kovová síť, ohradní panel z kovu, dřevěné oplocení nebo dřevěné stěny. Výška košáru je minimálně 200 cm (Obr. 14 Standardu). Může se jednat o krytý přístřešek, nebo zděnou či dřevěnou budovu. Je nezbytné, aby u košáru, který není zděnou či dřevěnou budovou, byla provedena opatření proti podhrabání (kap. 3.5 Standardu) a přidáný minimálně jeden elektrický vodič, nad stěnou košáru.

2.2 Mobilní košář (odpovídá kap. 4.2 Mobilní košář Standardu)

Konstrukce košáru je rozkládací nebo je umístěna na kolech umožňujících převoz. Konstrukce je dřevěná nebo kovová. Na konstrukci je instalováno uzlové pletivo, pevná železná síť, ohradní panel z kovu, dřevěné oplocení nebo dřevěné stěny. Popřípadě je košář sestaven z celokovových nebo celodřevěných dílců. Dílce jsou optimálně 4–5 m (i 3-6 m) dlouhé, výška košáru je minimálně 120 cm (Obr. 15 Standardu).

U tohoto typu košáru je nezbytné ve vzdálenosti 10 m před košář předsadit el. vodivou síť výšky alespoň 120 cm a do vzniklého prostoru mezi košářem a el. vodivou sítí umístit alespoň jednoho pasteveckého psa nebo různé plašiče automaticky spouštěné při pohybu uvnitř meziprostoru s dosahem i několik metrů vně tohoto prostoru (viz kap. 8.1 Standardu).

3. Výstražné cedule

3.1 Výstražná cedule pro elektrické napětí (odpovídá kap. 5.1 Výstražná tabulka elektrického ohradníku Standardu)

Plastové nebo kovové cedule o minimální velikosti 10 x 20 cm bílé nebo žluté barvy. Na ceduli je text: „POZOR! Elektrický ohradník. Zákaz vstupu do ohrady!“. Tabulka může být doplněna o varovný obrázek. Cedule jsou instalovány na přístupových místech k ohradníku, jako jsou příjezdové cesty a turistické stezky. Mimo taková místa jsou cedule instalovány v minimální vzdálenosti 100 m od sebe. U silnic, stezek a míst, kde se často pohybují lidé, jsou instalovány v minimální vzdálenosti 50 m od sebe.

3.2 Výstražná cedule pro pastevecké psy (odpovídá kap. 5.2 Informační cedule při využití pasteveckých psů Standardu)

Plastové nebo kovové cedule o minimální velikosti 10 x 20 cm bílé nebo žluté barvy připevněné k oplocení nebo cedule většího rozměru připevněné na samostatných kůlech. Na ceduli je text: „POZOR! Pastvina je hlídána pasteveckým psem. Zákaz vstupu do ohrady! Zákaz krmení! Hrozí nebezpečí úrazu!“. Tabulka může být doplněna o varovný obrázek. V závislosti na lokalitě je vhodné uvedení výstrahy také v cizím jazyce. Cedule jsou instalovány na přístupových místech k ohradníku, jako jsou příjezdové cesty a turistické stezky. Mimo taková místa jsou cedule instalovány v minimální vzdálenosti 100 m od sebe. U silnic, stezek a míst, kde se často pohybují lidé, jsou instalovány v minimální vzdálenosti 50 m od sebe. Cílem instalování těchto cedulí je jednoznačně oznámit veřejnosti, jak se chovat v blízkosti pastvin střežených pasteveckými psy.

3.3 Informační cedule pro průchod pastvinou

Průchod ohrazenou pastvinou, kde se pasou ovce, musí být označen informační cedulí. Na ceduli by měly být uvedeny instrukce, jak se při průchodu chovat. Zejména:

- vstupovat do pastviny je možné pouze na místech k tomu určených (brankami)
- psi musí být vedeni pouze na vodítku;
- minimalizovat pohyb mimo cestu procházející pastvinou;
- pohybovat se na cestě klidně, bez hluku a pokřiku;
- pasená zvířata nesmí být pronásledována ani honěna.

Průchod pastvinou, kde je přítomen pastevecký pes, **není možný**.

4. Pastevecký a ovčácký/honácký pes

U stád pracují psi následujících pracovních kategorií:

- a) Pastevečtí psi – jejich úkolem je stádo střežit před útoky šelem a před neznámými osobami. Pracují samostatně na základě rané socializace se stádem (od dvou měsíců věku) a na základě vrozených vloh (více viz kap. 6.1 Standardu). Příkladem vhodných plemen pasteveckých psů, která se v podmínkách naší republiky nejvíc používají, jsou: pyrenejský horský pes, španělský mastin nebo kangal. V kulturní krajině s pohybem osob je obecně třeba upřednostnit plemena, která si drží před cizími lidmi distanční vzdálenost.
- b) Ovčáčtí psi – jejich úkolem je manipulace se stádem – mají vrozený pud obíhat stádo a shánět ho do houfu. Tito psi člověku usnadňují manipulaci se stádem, podléhají výcviku. Pracují ve dne pod vedením člověka – pastýře. Typickým zástupcem ovčáckých plemen psů, která se využívají při práci se stádem, je border kolie.

Při používání psů obou pracovních kategorií je nutné řízeně seznámit pastevecké psy s ovčáckými, aby se předešlo případným konfliktům či nežádoucímu napodobování chování. Štěňata pasteveckých psů se přidávají do stáda, kde pracují ovčáčtí psi až ve vyšším věku (cca v 8 měsících věku a vyšším), aby se nepřimkla více k těmto psům než ke stádu. Prioritou pasteveckého psa musí být stádo hospodářských zvířat, nikoli psí smečka.

4.1 Důležité vlastnosti pasteveckého psa

Pastevecký pes musí být věrný stádu a musí se zdržovat v jeho blízkosti. Od stáda nesmí odbíhat a nesmí mít snahu ho opustit. Musí hlídat vždy, když se k stádu přiblíží velká šelma nebo neznámá osoba, na které upozorňuje štěkáním. Nikdy neopouští ohradu či ohradník.

Tělesná konstituce pasteveckých psů je robustnější a psi jsou sami o sobě větší, aby odradili potenciálního predátora. Nesmí zraňovat hospodářská zvířata nebo je rušit při pastvě, odpočinku, rození mláďat nebo jiné aktivitě. Pastevecký pes hlídá stádo 24 hodin denně, 7 dní v týdnu.

Pastevečtí psi neprocházejí žádným specializovaným výcvikem, jejich práce (ochrana stáda) vychází z principu socializace s hospodářskými zvířaty. Zpravidla obtížně reagují na lidské povely, jedná se o pracovní psy. Bližší informace k procesu výchovy pasteveckých psů je součástí příručky Jak pastevečtí psi chrání stáda (Blaettler, L., Findo, S., 2018), kterou lze v elektronické formě získat na webu www.navratvlku.cz (v sekci „ke stažení“).

4.1.1 Používaná plemena pasteveckých psů

V ČR není používání pasteveckých psů nijak definováno, pouze zákon č. 115/2000 Sb. o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy v § 2 písm. e) uvádí: „*Pasteveckým psem se rozumí pes těžkého plemene používaného k hlídání vymezených domestikovaných zvířat před útoky šelem, včetně kříženců těchto plemen (např. slovenský čuvač, německý ovčák, kavkazský ovčák, kuvazs, pyrenejský pastevecký pes).*“

Doporučená plemena (např. anatolský pastevecký pes (kangal), komondor, maremmansko-abruzzský pes, podhalaňský ovčák, pyrenejský horský pes, slovenský čuvač, pyrenejský mastin, šarplaninský pastevecký pes) shrnuje příručka *Jak pastevečtí psi chrání stáda* (Blaettler, L., Findo, S., 2018), kterou lze v elektronické formě získat na webu www.navratvlku.cz (v sekci „ke stažení“).

4.1.2 Způsob výchovy pasteveckých psů

Štěně psa pastevecké rasy by mělo být od věku 2–3 měsíců umístěno do ohrádky s několika mírně se chovajícími ovci s jehňaty, nebo jinými hospodářskými zvířaty, na které si má navyknout a

v dospělosti je hlídat. V případě skotu je vhodné zpočátku kontakt přes mříž, nebo plot. Štěně musí považovat stádo hospodářských zvířat za svoji rodinu (smečku). Ve starším věku (6-7 měsíců) se pak takto odchovaná štěňata přesunují přímo ke stádu na pastvině. Mladé nezkušené psy je vhodné umísťovat do ohrady ke starším zkušeným pasteveckým psům, kteří pomáhají s jejich výchovou a usměrněním. Štěňata by měla být citlivě seznámena s elektrickým ohradníkem, aby se jej naučila respektovat, ale nebyla z něj stresována.

Do věku dvou let by neměl být mladý pes bez (vzdáleného) dohledu, aby bylo možno případně korigovat nežádoucí chování.

4.1.3 Použití dospělého pasteveckého psa

Pro ochranu stád hospodářských zvířat lze použít dospělého pasteveckého psa, který už dříve hlídal jiné stádo a za podmínky, že se osvědčil jako správně socializovaný a ověřený pracovní pes.

Budoucí nový majitel by měl být důkladně obeznámen s principy práce pasteveckého psa a s manipulací s velkým samostatně jednajícím psem.

Je velmi důležité, aby si na pastevecké psy zvykla hlídaná zvířata. Ovce a kozy mají většinou tendenci před psy prchat a tím podporovat nežádoucí chování pasteveckého psa. Skot a koně nové psy někdy pronásledují a hrozí zranění nebo smrt pasteveckého psa.

4.1.4 Interakce pasteveckého psa s člověkem

Pastevecký pes je primárně vázaný na stádo, které hlídá. Přesto je nutné, aby s ním majitel mohl manipulovat a byl schopen ho zvládnout při veterinárních zákrocích. Pastevecký pes nemá být naučený na povely, které ovládá ovčácký pes. Musí být ale primárně ovladatelný svým majitelem.

V případě vniknutí cizí osoby do ohrady ke stádu by pastevecký pes neměl na člověka zaútočit, ale měl by ho zastrašovat štěkáním. Proto je vhodné používat rasy, které jsou mírnější a nevykazují agresivitu. Správné chování vůči lidem lze vytvořit správnou výchovou.

Je naprosto nevhodné brát s sebou pasteveckého psa po službě domů! Rovněž je nevhodné zavírat tyto psy do kotce mimo stádo nebo je uvazovat. Pastevecký pes nikdy nesmí od stáda odcházet a oddělovat se od něj! Při pohybu mimo ohradu (např. při přesunu mezi pastvinami) by se měl pastevecký pes pohybovat pouze na vodítku pod dohledem zodpovědné osoby nebo v přepravním boxu společně s ovci a kozami. V případě agresivního chování zvířat ve stísněném prostoru je nutno psa přepravovat ve zvláštním boxu.

Žádoucí není příliš velký kontakt psa s lidmi (rodinou farmáře), aby později neměl tendence opouštět stádo kvůli kontaktu s člověkem.

4.1.5 Nevhodné chování pasteveckého psa a jeho náprava

Pokud pastevecký pes útočí na hospodářská zvířata, prohání je nebo kouše, je nutné zasáhnout a psa okřiknout. Pokud pes okamžitě po okřiknutí nezanechá nežádoucí činnosti, je nutná důrazná korekce. Takové nevhodné chování se objevuje u velmi mladých psů a s věkem většinou odezní. Docházet k němu může ale také, pokud větší množství psů hlídá stádo o menším počtu zvířat nebo je ohrada příliš malá. Výsledkem je, že se psi nudí. V tomto případě může pomoci jednoho ze psů oddělit od stáda a dát mu na starost jiné stádo. Někdy je nutná i výchovná korekce.

Ideální je chování pasteveckých psů pravidelně sledovat, umět posoudit případnou míru nevhodnosti jejich chování a včas zasáhnout.

4.1.6 Počet pasteveckých psů na stádo (odpovídá kap. 6.2 Počet pasteveckých psů na stádo Standardu)

Obecně je na stádo o velikosti do 100 kusů hospodářských zvířat doporučeno mít minimálně dva pastevecké psy.

V případě, že je zvířat ve stádě více, je vhodné mít více pasteveckých psů. Na každých dalších cca 100 kusů zvířat ve stádě připadá 1 pastevecký pes navíc, v případě velkých a členitých pastvin i další psi.

Ve vztahu k OPŽP je třeba počítat s omezením, že způsobilým výdajem je pořízení právě 1 pasteveckého psa na 100 ks zvířat, přičemž se nejedná o nesoulad se Standardem.

4.2 Důležité vlastnosti ovčáckého/honáckého psa

Ovčácký pes usměrňuje pohyb zvířat udržováním směru nahánění a usnadňuje tak člověku manipulaci se stádem. Umí například oddělit některé kusy zvířat ze stáda, vyhledávat zatoulané kusy a přihánět je zpět. Pracuje pod vedením člověka a řídí se přesně jeho pokyny. Musí umět reagovat na povely pastýře a být věrný hlavně člověku. Vyznačuje se vysokou inteligencí, vyšší pohyblivostí a schopností koordinace.

4.2.1 Používaná plemena ovčáckých/honáckých psů

V ČR není používání ovčáckých/honáckých psů nijak definováno. Lze používat čistokrevné psy, tak i křížence. Mezi doporučená plemena patří např. australská kelpie, australský ovčák, border kolie, kolie.

U štěněte ovčáckého psa je, na rozdíl od pasteveckého psa, naprosto nezbytná výchova a výcvik, aby pes později plnil povely, kterými ho člověk při práci vede. Mladí psi se přiřazují ke starším zkušeným psům, od kterých se velmi rychle práci se stádem učí.

Je nutné řízeně seznámit pastevecké psy s ovčáckými, aby se předešlo případným konfliktům či nežádoucímu napodobování chování.